

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Уліця Ігоря Олеговича на тему «Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав сторін договору про використання цифрового контенту: досвід України та країн ЄС», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», підготовлений та затверджений на підставі публічної презентації наукових результатів дисертації та її обговорення кафедрою цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (протокол № 6 від 11 березня 2026 року)

Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт університету. В умовах діджиталізації усі сфери життєдіяльності людей стрімко адаптуються до віртуального середовища, що обумовлює необхідність впровадження новітніх підходів до регулювання досліджуваних суспільних відносин. Укладення та виконання різноманітних договорів у віртуальному середовищі давно стало повсякденністю. Інновації у сфері обміну інформацією, здійснення миттєвих повідомлень, підписання документів, сплати рахунків тощо у цифровій сфері відбуваються настільки швидко, що законодавець не встигає регламентувати нові відносини, які з'являються у ході ІТ-революції. Проте, навіть якщо відсутні спеціальні норми, які б регулювали досліджувані відносини, під час укладення договору про використання цифрового контенту сторони повинні обов'язково керуватися загальними положеннями вітчизняного цивільного законодавства. Ще зовсім недавно правовий режим таких об'єктів як комп'ютерна програма, зображення чи аудіо- та відеофайли був невизначеним. У цей період самі контрагенти шляхом укладення відповідних договорів самостійно намагалися врегулювати ті чи інші питання, пов'язані з використанням відповідних благ у цифровій сфері. Цифровий контент не лише існував у мережі, його активно створювали, продавали, передавали іншим особам. Це вплинуло на формування підходів у сучасній цивілістиці про те, що цифровий контент є нематеріальним немайновим благом з урахуванням віртуальності середовища його функціонування. Законодавець визначив його правовий режим як цифрової речі, сутність якої виражена її вмістом, що створюється творчою працею людини і зазвичай є об'єктом права інтелектуальної власності. У зв'язку з цим, вітчизняне та європейське законодавство водночас визначає цифровий контент як різновид даних. Це спричинило чимало проблем на практиці щодо того, яким чином найбільш оптимально врегулювати цивільні відносини, що виникають з приводу цифрового контенту, зокрема щодо його використання. У вітчизняній літературі та законодавстві апробована договірна конструкція «постачання» цифрового контенту, проте вона не завжди охоплює можливість саме

використання цифрового контенту. Правозастосовна практика обумовила появу в системі непоіменованих договорів домовленості про використання цифрового контенту. Необхідність дослідження його специфіки, напрямів та сфери використання актуалізує проблематику даного дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя проведеного дослідження забезпечили праці таких науковців, як: Аврамова О.Є., Атаманова Ю.Є., Безклубий І.А., Ващак В.А., Гулейков І.Ю., Калаур І.Р., Кметик-Подубінська Х.І., Майданик Р.А., Мамаєв І.О., Мілаш В.С., Мічурін Є.О., Надьон В.В., Некіт К.Г., Попова С.О., Саванець Л.М., Сліпченко А.С., Сліпченко С.О., Стахира Г. М., Трофименко Д. С., Тупицька Є.О., Філонова Ю.М., Ханік - Посполітак Р. Ю., Яновицька Г.Б., Яроцький В.Л. та інші.

Роботу виконано на кафедрі цивільно-правової політики, права інтелектуальної власності та інновацій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого в межах планів наукових досліджень та цільової комплексної програми «Проблеми ефективності правового регулювання цивільних відносин в Україні» (№ 0111u000963). Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого «28» листопада 2024 року, протокол № 4.

Наукове завдання, розв'язання якого отримано в дисертації.
Метою дисертаційного дослідження є визначення правової природи цифрового контенту, правового регулювання цивільних правовідносин у сфері використання цифрового контенту, а також з'ясування сутності договору про використання цифрового контенту, цивільно-правової відповідальності його сторін, а також способів захисту їх прав.

Для досягнення визначеної мети у дослідженні визначені такі завдання:

- визначити поняття цифрового контенту та його ключові ознаки;
- з'ясувати сутність цифрового контенту, як об'єкта цивільних прав;
- навести правову характеристику, розкрити предмет та істотні умови договору про використання цифрового контенту;
- охарактеризувати права і обов'язки сторін договору про використання цифрового контенту;
- показати співвідношення договору про використання цифрового контенту та суміжних договірних конструкцій;
- охарактеризувати міжнародний досвід регулювання договірних відносин у сфері використання цифрового контенту;
- розкрити специфіку та порядок вирішення спорів у сфері використання цифрового контенту

- визначити способи захисту порушених прав сторін договору про використання цифрового контенту.

Всі поставлені завдання було вирішено, мета дослідження була досягнута.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що це одна з перших в Україні наукових робіт, в якій комплексно досліджено теоретичні й практичні аспекти договору про використання цифрового контенту, визначено сутність окреслених правовідносин, з'ясовано суб'єктний склад та особливості відповідальності його сторін. У ході наукового дослідження отримано такі основні наукові результати, які містять наукову новизну.

Уперше:

- досліджено нормативно визначені особливості цифрового контенту. Доведено, що цифровий контент є об'єктом цивільних прав та різновидом цифрових речей; існує виключно у цифровому та віртуальному середовищах; для його відтворення необхідне апаратне або мережеве підключення; відображається через цифрову форму та зміст; за своєю сутністю є результатом творчої, інтелектуальної діяльності людини; ідентифікується одночасно як визначений програмний код та джерело правової інформації; як правило, має майнову цінність та завжди характеризується корисними споживчими властивостями, оскільки задовольняє відповідні потреби людини;

- з'ясовано, що цифровий контент є джерелом інформації у вигляді формалізованих даних, які можуть стосуватись будь-якої сфери людської діяльності. Водночас, цифровий контент є інформацією, яка зі свого класичного літерально-змістовного вираження трансформується у відповідні цифрові дані, що можуть вимірюватися чи відтворюватися технічними пристроями та/або зчитуватися комп'ютерною програмою. Разом з тим, зміст цифрового контенту, без урахування суто технічної складової, зрештою в кінцевому випадку є інформацією, яка має певний змістовно-визначений тематичний контекст та підлягає безперешкодному сприйняттю органами чуття людей на екрані монітора комп'ютерного пристрою чи іншим чином;

- враховано статусні особливості відповідних категорій учасників цивільних правовідносин, що виникають у сфері обігу цифрового контенту у вітчизняному цивільному обороті. Доведено необхідність розмежування статусних характеристик власне управнених та зобов'язаних учасників договірних правовідносин, об'єктом яких постає цифровий контент. Обґрунтовано допоміжний характер функцій та повноважень технічного персоналу, що сприяє відтворенню та функціонуванню цифрового контенту в мережі. Проведено чітке розмежування суто технічних та суто цивільно-правових механізмів захисту учасників цивільних правовідносин, що мають права на цифровий

контент, попри єдину мету обох вказаних захисних механізмів - всебічне забезпечення безперешкодності здійснення управненою особо належних їй суб'єктивних цивільних прав на цифровий контент;

– визначено специфіку статусу сторін та істотні умови договору про використання цифрового контенту. Обґрунтовано, що сторонами договору про використання цифрового контенту можуть бути не лише споживач та виконавець, але і користувач та виконавець. При цьому договір про використання цифрового контенту за основними юридичними особливостями виходить за межі суто споживчих договорів та має змішаний характер. Визначено, що договір про використання цифрового контенту за правовою характеристикою є непоіменованим, змішаним, двостороннім, консенсуальним та оплатним. Розкрито набір істотних умов, що вироблені багаторічною практикою укладення та виконання договорів про використання цифрового контенту. Зокрема, зазвичай це умова про його предмет, умова про напрями, межі та порядок використання цифрового контенту, умова про вартість послуг (за умови його оплатності у відповідному випадку), умова про відповідність цифрового контенту (тобто об'єктивні, суб'єктивні та технічні критерії визначення його споживчої цінності), умова про модифікацію, умова про нерозповсюдження персональних даних користувача, умова про захист ділової репутації;

удосконалено:

- доктринальні підходи щодо визначення ознак цифрового контенту як об'єкта договірних правовідносин щодо використання цифрового контенту. У цьому контексті набуття суб'єктивних цивільних прав на цифровий контент має на меті його безпосереднє використання набувачем. Цифровий контент повинен відповідати вимогам його придатності для відповідної конкретної мети його використання у цивільному обороті, про яку сторони домовились у ході укладення договору. Нарешті, цифровий контент має мати власний змістовний опис і повинен відповідати йому, мати належну якість та характеризуватись відповідністю нормативним положенням вітчизняного цивільного законодавства;

- положення про те, що захисний механізм досліджуваних договірних відносинах характеризується невід'ємними технічною та правовою складовими. Крім загальних приватноправових захисних механізмів, важливу роль у механізмі захисту суб'єктивних цивільних прав на цифровий контент відіграють технічні засоби захисту. Доведено, що суто юридичними механізмами захисту прав учасників досліджуваних договірних відносин є юрисдикційні та неюрисдикційні засоби захисту. Враховуючи особливу сферу використання цифрового контенту (цифрове середовище), найчастіше захист порушених суб'єктивних цивільних прав володільця цифрового контенту здійснюється за рахунок

оптимального комбінування технічних засобів та самозахисту, а якщо цього виявляється недостатньо - застосовуються юрисдикційні засоби захисту;

- положення про те, що юридична природа цифрового контенту як цифрової речі полягає у тому, що цифровий контент внаслідок багаторазового використання не зношується фізично, не підлягає амортизації, на відміну від звичайних речей, а його копіювання і поширення можуть відбуватися майже миттєво і без втрати всіх його споживчих характеристик та якостей, що ускладнює контроль набувача цифрового контенту над його оборотом та захист його суб'єктивних цивільних прав на відповідну цифрову річ. У зв'язку з цим, найбільш раціональним та виправданим напрямом захисту суб'єктивних цивільних прав набувача цифрового контенту є превенція, адже запобігти неправомірному поширенню цифрового контенту у цифровому середовищі значно легше та раціональніше, ніж потім стримати несанкціонований управненою особою потік даних у мережі;

набули подальшого розвитку:

- положення про те, що категорія «постачання» для договірних відносин, що виникають у сфері цивільного обороту цифрового контенту, є спеціальним термінологічним висловом, що не підлягає ототожненню з постачанням у межах виконання умов договору постачання енергетичних ресурсів. Зважаючи на специфічність правової природи цифрового контенту як цифрової речі та окремого різновиду об'єктів цивільних прав, вказаний термін має обмежену сферу термінологічного застосування. Договір використання цифрового контенту відрізняється від договору постачання продукції перш за все з урахуванням правової природи рухомих та цифрових речей. Крім цього, відповідна специфіка досліджуваних відносини обумовлюється неможливістю його постачання без застосування технічних засобів надання цифрового контенту, визначається статусною специфікою учасників, які беруть участь у досліджуваних договірних правовідносинах, а комбінованістю способів захисту прав управненої сторони (вони за своєю природою техніко-юридичні) та відповідальності сторін за порушення договірних зобов'язань у цифровому та/або віртуальному середовищі;

- положення про те, що у контексті цифрового контенту об'єктом договору буде безпосередньо цифровий контент, а ось предмет у кожному конкретному випадку буде залежати від умов конкретного договору та комплексу визначених ним правомірних дій, які будуть вчинятися щодо цифрового контенту або обумовленим досліджуваним договором результатом, який мають на меті досягти сторони тощо;

- положення, які визначають перелік категорій спорів, які найчастіше виникають у сфері використання цифрового контенту, тобто їх спільним об'єктом є саме цифровий

контент і особлива мета – його використання. Це спори, що виникають з невиконання або неналежного виконання умов договору про використання цифрового контенту, споживчі спори, спори, які стосуються авторського права чи прав інтелектуальної власності, спори щодо захисту персональних даних, а також, щодо допустимості та правових наслідків залучення штучного інтелекту, проте цей перелік не є вичерпним;

- твердження про те, що інститут позасудового вирішення спорів останнім часом у віртуальному середовищі набуває все більшої популярності та стає все більш поширеним як наслідок розвитку сучасних вітчизняних та закордонних інформаційних технологій, зокрема, онлайн-вирішення цивільно-правових спорів, що ґрунтуються на правовідносинах у цифровому середовищі.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження.

Положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертації, достатньою мірою науково обґрунтовані й достовірні. Для отримання обґрунтованих і достовірних результатів дослідження було використано загальнонаукові, спеціально-наукові та правові методи наукового пізнання. Застосування діалектичного методу (як загальнонаукового) надало можливість дослідити явища та процеси, що складають предмет дослідження, у їхньому взаємозв'язку, динаміці розвитку та взаємозумовленості, а також простежити основні етапи становлення та розвитку договору про використання цифрового контенту (підрозділ 1.1).

Використання методу індукції визначило можливість проаналізувати наявні договори, що укладаються у сфері обороту цифрового контенту (підрозділ 1.2), що, у свою чергу, дало змогу виокремити ознаки, з'ясувати сферу застосування та правову природу досліджуваної договірної конструкції. Метод дедукції забезпечив формування узагальнених висновків і дозволив надати розгорнуту правову характеристику договору про використання цифрового контенту (підрозділ 2.1).

Системно-структурний метод застосовано для аналізу елементів правовідносин, що виникають з приводу цифрового контенту, виявлення їх взаємозв'язків та визначення функціонального призначення кожного елементу в межах цілісної системи, зокрема при дослідженні цифрового контенту як предмета договору (підрозділ 2.1). Метод логічного аналізу дозволив здійснити класифікацію договорів, об'єктом яких є цифровий контент, а також забезпечив внутрішню узгодженість і послідовність наукових висновків. Формально-юридичний метод використано з метою з'ясування змісту нормативних положень, визначення їх ролі та місця в системі правового регулювання, а також для формулювання дефініцій і визначення основних напрямів вирішення теоретичних і практичних проблем захисту суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів сторін договору про

використання цифрового контенту, зокрема у частині визначення способів захисту таких правовідносин (розділ 3).

Ключові висновки, положення й результати наукових розвідок автора ґрунтуються на багатоаспектному вивченні чинного вітчизняного цивільного законодавства, міжнародного та зарубіжного досвіду, судової практики, а також юридичної літератури, що стосується порушених у роботі питань. Емпіричною базою дослідження виступили законодавчі та інші нормативно-правові акти України та зарубіжних країн, постанови Верховного Суду, договори, практика їх укладання, статистичні дані тощо.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та практичні рекомендації можуть бути використані:

– у науково-дослідницькій діяльності – для поглибленого вивчення комплексу теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із визначенням правового статусу сторін договору про використання цифрового контенту, цивільно-правової відповідальності за порушення його умов; для подальшої розробки наукових концепцій, методологічних підходів у сфері аналізу інформаційного права та європейського приватного права; для подальших міждисциплінарних досліджень проблем правового регулювання цифрового середовища тощо;

– в освітній діяльності – при розробці та вдосконаленні навчальних програм, курсів лекцій, методичних матеріалів та рекомендацій із навчальних дисциплін «Цивільне право», «Право інтелектуальної власності», «Інформаційне право», а також інших академічних дисциплін; при підготовці підручників, навчальних посібників, практикумів, а також при написанні студентами, аспірантами та докторантами відповідних наукових робіт;

– у правотворчій діяльності – при підготовці проєктів нормативно-правових актів, спрямованих на оновлення чинного цивільного законодавства України з урахуванням європейських стандартів і міжнародних зобов'язань нашої держави, а також при розробці концепцій і напрямів удосконалення правового регулювання відносин у сфері використання цифрового контенту тощо;

– у правозастосовній діяльності – при вирішенні судами спорів, пов'язаних із укладенням, виконанням, зміною та припиненням договору про використання цифрового контенту; у ході вирішення практичних питань забезпечення належної відповідності цифрового контенту умовам договору, технічної підтримки, модифікації та застосування юрисдикційних і неюрисдикційних способів захисту, у тому числі механізмів ADR та ODR.

Апробація результатів дослідження. Основні наукові положення і висновки, сформульовані в дисертації, оприлюднювалися та обговорювалися на науково-практичних заходах, зокрема: науково-практичній конференції, присвяченій пам'яті професора Ч. Н.

Азімова, «Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах» (м. Харків, 13 грудня 2024 року); круглому столі «Актуальні проблеми права інтелектуальної власності в сучасних умовах» (м. Харків, 30 травня 2025 року).

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях здобувача. Основні теоретичні та практичні результати дослідження відображено в 3 наукових статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях та в тезах 2 наукових доповідей, оприлюднених на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Структура та обсяг дисертації обумовлені її метою та завданнями. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що поділені на сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатка. Загальний обсяг рукопису дисертації складає 196 сторінок, з яких основний текст становить 173 сторінки, список використаних джерел з 199 найменувань займає 23 сторінки, а додаток – 1 сторінку.

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дисертації.

1. Улінець І.О. Цифровий контент та інформація як об'єкти цивільних прав. *Право.ua*. 2024. №4. С. 93-98. <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.4.13>
2. Улінець І.О. Відповідальність сторін договору про надання цифрового контенту. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 89. Ч 1. С. 432-437. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.1.61>
3. Улінець І.О. Ефект «прокручування» у договорах на доступ та/або використання цифрового контенту. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025. Вип. № 06. Ч. 1. С. 423-428. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.65>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Улінець І.О. Правове регулювання цифрового контенту у медичній сфері. *Проблеми вдосконалення приватноправових механізмів набуття, передачі, здійснення та захисту суб'єктивних цивільних та сімейних прав у сучасних умовах* : матеріали наук.-практ. конф., присвяч. пам'яті проф. Ч. Н. Азімова (м. Харків, 13 груд. 2024 р.). Харків: Право, 2025. С. 291-295.
2. Улінець І.О. Особливості визначення істотних умов договорів про використання цифрового контенту. *Актуальні проблеми права інтелектуальної власності в сучасних умовах*. Матеріали круглого столу (м. Харків, 30 травня 2025 р.). Харків : Право, 2025. С. 214-217.

Публікації, в яких висвітлені наукові результати дисертації здобувача, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення

разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Опубліковані статті містять належним чином обґрунтовані наукові результати відповідно до поставленої мети та висновків.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію виконано українською мовою з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Стиль викладення матеріалу дослідження – науковий.

Загальний висновок. Дисертація Улінця Ігоря Олеговича на тему «Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав сторін договору про використання цифрового контенту: досвід України та країн ЄС» є кваліфікаційною науковою роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які вирішують конкретне наукове завдання, що полягає у комплексному визначенні правової природи цифрового контенту, особливостей договору про його використання, специфіки здійснення та захисту суб'єктивних цивільних прав сторін такого договору, виявленні проблемних аспектів нормотворчості та правозастосування у відповідній сфері, а також наданні обґрунтованих пропозицій і рекомендацій щодо їх вирішення.

Дисертація є самостійною науковою працею, яку виконано з дотриманням академічної доброчесності. Наукова новизна, висновки та пропозиції сформульовані автором особисто й обґрунтовані на підставі проведених досліджень.

Дисертація Улінця Ігоря Олеговича на тему «Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав сторін договору про використання цифрового контенту: досвід України та країн ЄС» відповідає вимогам оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а також вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), та може бути подана до разової спеціалізованої вченої ради для захисту на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Завідувач кафедри цивільно-правової політики,
права інтелектуальної власності та інновацій
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого,
доктор юридичних наук, професор

«11» березня 2026 р.

Віталій ЯРОЦЬКИЙ

Підпис *Яроцького*
Засвідчую
Нач.ВК *Яроцький*
«11» березня 2026

ВІДДІЛ
КАДРІВ
№ 02071139

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ЯРОСЛАВА МУДРОГО